बृहन्मुंबई यूनियन ऑफ़ जर्नलिस्टस

23-25 प्रॉस्पेक्ट चेंबसर् एनेक्स, फोटर्, मुंबई 400 001

प्रति,
श्री. जितेंद्र भोळे,
सचिव (१) (प्रभारी),
महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय,
विधान भवन, बॅकबे रेक्लेमेशन,
मुंबई ४०० ०३२.

01.04.2025

विषय: महाराष्ट्र विशेष सार्वजनिक सुरक्षा विधेयक, २०२४ (विधानसभा विधेयक क्रमांक ३३)२०२४) यावर आक्षेप आणि निवेदन.

महोदय,

बृहन्मुंबई यूनियन ऑफ़ जर्नलिस्टस १८ डिसेंबर, २०२४ रोजी राज्य विधानसभेत सादर झालेल्या प्रस्तावित महाराष्ट्र विशेष सार्वजनिक सुरक्षा विधेयक, २०२४ वर आमचे तीव्र आक्षेप नोंदवतो. हे विधेयक त्वरित मागे घेण्यात यावे, अशी आमची मागणी आहे.

या विधेयकावर आमचे आक्षेप आणि सूचना सादर करण्यासाठी महाराष्ट्र सरकारने दिलेल्या निमंत्रणाला प्रतिसाद म्हणून, आम्ही हे नमूद करू इच्छितो की या विधेयकामुळे पत्रकारांना त्यांचे व्यावसायिक कर्तव्य पार पाडण्याच्या आणि महत्त्वाच्या विषयांवर निर्भयपणे आणि निःपक्षपातीपणे बातम्या देण्याच्या हक्कावर होणाऱ्या परिणामांबद्दल आम्ही अत्यंत चिंतित आहोत.

सध्या, महाराष्ट्रातील पत्रकारांचे अस्तित्व असुरक्षित आहे, काहींना त्यांच्या शोध पत्रकारितेसाठी मारले जात आहे किंवा तुरुंगात टाकले जात आहे. नकारात्मक बातम्यांवर लक्ष ठेवण्यासाठी दहा कोटी रुपये खर्च करून माध्यम निरीक्षण केंद्र स्थापन करण्याची महाराष्ट्र सरकारची योजनाही चिंताजनक आहे. यामुळे आमच्या कामावर पाळत ठेवली जाईल आणि सेन्सॉरशिप लावली जाईल, असा आमचा विश्वास आहे.

महाराष्ट्र विशेष सार्वजनिक सुरक्षा विधेयक, २०२४ वर आमचे आक्षेप खालीलप्रमाणे आहेत:

१. महाराष्ट्र विशेष सार्वजनिक सुरक्षा विधेयक, २०२४ मुळे महाराष्ट्रातील सर्व नागरिकांच्या नागरी स्वातंत्र्यावर आणि भाषण आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य, संघटना आणि सभा स्वातंत्र्य आणि गोपनीयतेच्या हक्कावर प्रतिकूल परिणाम होईल, असा आमचा विश्वास आहे.

२. या विधेयकात व्यापक तरतुदी आहेत आणि सरकारला केवळ "बेकायदेशीर कारवाया" मध्ये गुंतलेल्या संघटनांचे सदस्य असल्याच्या आरोपावरून संघटनांवर बंदी घालण्याचे आणि संशयितांची मालमत्ता जप्त करण्याचे कठोर अधिकार देण्यात आले आहेत.

३. राज्य विधानमंडळात हे विधेयक सादर करताना, मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी सांगितले की, हे विधेयक ग्रामीण भागातील नक्षलवाद आणि शहरी भागातील अग्रगण्य संघटनांना रोखण्यासाठी आहे, "जे देश आणि त्याच्या संस्थांबद्दल अविश्वास निर्माण करण्यासाठी काम करतात."

तथापि, ही व्यापक विधाने आहेत आणि "अविश्वास" किंवा "शहरी नक्षलवादी" किंवा अगदी "बेकायदेशीर क्रियाकलाप" यांसारख्या संज्ञांना, ज्या विधेयकात वापरल्या गेल्या आहेत, त्यांना कोणतीही कायदेशीर व्याख्या नाही. याशिवाय, हे अतिशय व्यक्तिनिष्ठ शब्द आहेत आणि त्यांचा चुकीचा अर्थ लावला जाऊ शकतो. जे नागरिक योग्य प्रश्न विचारतात किंवा कोणत्याही राज्य धोरणाला विरोध करण्यासाठी बोलतात त्यांना बेकायदेशीर क्रियाकलापांचा आरोप लावला जाऊ शकतो आणि गुन्हेगार ठरवले जाऊ शकते.

४. आमच्या व्यावसायिक कर्तव्याच्या पूर्ततेसाठी जबाबदार पत्रकार म्हणून, सरकारला प्रश्न विचारणाऱ्या किंवा विरोध करणाऱ्या नागरिकांना या संज्ञांच्या वापराबाबत प्रश्न विचारता येणार नाही, अशी आम्हाला भीती वाटते.

५. विधेयकानुसार, बेकायदेशीर क्रियाकलाप म्हणजे "व्यक्ती किंवा संघटनेने कृती करून किंवा बोललेल्या किंवा लिहिलेल्या शब्दांद्वारे किंवा चिन्हांद्वारे किंवा दृश्य प्रतिनिधित्वाद्वारे किंवा इतर कोणत्याही प्रकारे केलेली कोणतीही कृती."

"बेकायदेशीर क्रियाकलाप" ची ही व्याख्या व्यापक, अतिव्याप्त आणि अत्यंत धोकादायक आहे. त्यात बोललेले शब्द, ऑनलाइन संदेश किंवा लेख, कलाकृती, निदर्शने इत्यादी कोणत्याही प्रकारच्या अभिव्यक्तीचा समावेश असेल. केवळ लिखित शब्दच नाही, तर व्यंगचित्रे, व्हिडिओ, चित्रपट आणि अगदी छायाचित्रे देखील बेकायदेशीर मानली जाऊ शकतात.

पत्रकार म्हणून आम्ही कोणत्याही विषयावर बातम्या दिल्यास किंवा आमची मते व्यक्त केल्यास, आम्हाला बेकायदेशीर क्रियाकलापांचा आरोप लावला जाऊ शकतो. कोणत्याही स्वरूपात किंवा पद्धतीने सरकारचा असंतोष किंवा टीका व्यक्त करणे बेकायदेशीर ठरवले जाईल.

६. शिवाय, 'बेकायदेशीर क्रियाकलाप' च्या व्याख्येत सार्वजनिक सुव्यवस्था, शांतता आणि सौहार्द यांना धोका किंवा 'धोका' निर्माण करणारी आणि 'स्थापित कायद्याला आणि त्याच्या संस्थांना अवज्ञा करण्यास प्रोत्साहन देणारी किंवा उपदेश करणारी' 'कृती' समाविष्ट आहे. हे मनमानी आहे आणि धोरणे किंवा घटनांवर योग्य आणि प्रामाणिक टीका व्यक्त करणाऱ्या पत्रकारांवर याचा भयाने सुन्न करणारा परिणाम होईल.

७. हे विधेयक "संघटना" शब्दाची व्याख्या "व्यक्तींचा कोणताही संयोजन, संस्था किंवा गट, मग तो कोणत्याही विशिष्ट नावाने ओळखला जाओ की नाही आणि कोणत्याही संबंधित कायद्यानुसार नोंदणीकृत आहे की नाही आणि कोणत्याही लिखित संविधानाद्वारे शासित आहे की नाही" अशी करते.

या तरतुदीमुळे कोणत्याही उद्देशाने एकत्र येणाऱ्या लोकांच्या कोणत्याही गटावर परिणाम होईल, जसे की आमच्या स्वतःच्या संघटना किंवा अगदी नागरी समस्या सोडवण्यासाठी रहिवाशांची अनौपचारिक सभा. अशा गटांना गुन्हेगार ठरवणे हास्यास्पद आहे. त्यांच्या क्रियाकलापांवर आमच्या बातम्या किंवा लेखनामुळे दंडात्मक कारवाई होईल का? यामुळे लोक माध्यमांशी बोलण्यास किंवा गटाचा भाग म्हणून स्वतःची ओळख करून देण्यास तयार होणार नाहीत, लोकशाहीत हे धोकादायक आहे.

८. या विधेयकात सरकारला कोणत्याही संघटनेला "बेकायदेशीर" घोषित करण्याचा अधिकार देण्यात आला आहे, या कारवाईच्या सार्वजनिक छाननीसाठी कोणतीही यंत्रणा पुरवली नाही. शिवाय, अधिसूचनेमध्ये कारवाईची कारणे नमूद करणे आवश्यक नाही. अधिसूचनेचा आढावा घेण्यासाठी स्थापन करण्यात येणारे सल्लागार मंडळ केवळ एक दिखावा आहे.

अशा प्रकारे, पारदर्शकतेच्या अभावामुळे, लोकशाहीमध्ये चौथे स्तंभ म्हणून काम करणे अपेक्षित असलेले माध्यम देखील सरकारचा आढावा किंवा छाननी करू शकत नाही.

९. या विधेयकात जिल्हा दंडाधिकारी किंवा पोलीस आयुक्त किंवा त्यांच्याद्वारे अधिकृत केलेल्या कोणत्याही अधिकाऱ्याला "बेकायदेशीर क्रियाकलापांसाठी" वापरल्या जाणाऱ्या विशिष्ट क्षेत्र किंवा इमारतीची अधिसूचना जारी करण्याचा अधिकार देण्यात आला आहे. त्यानंतर हे अधिकारी मालमत्तेचा ताबा घेऊ शकतात आणि रहिवाशांना बाहेर काढू शकतात.

आधीच, "बुलडोझर न्याया" विरुद्ध सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशांनंतरही, मालवणमधील पोलिसांनी आणि नागरी प्रशासनाने कथित राष्ट्रविरोधी घोषणा दिल्याबद्दल एका अल्पवयीन मुलाचे घर पाडले आहे.

१०. विधेयकाच्या उद्देश आणि कारणांच्या विधानामध्ये "बेकायदेशीर क्रियाकलाप" प्रतिबंधासाठी छत्तीसगड, तेलंगणा, आंध्र प्रदेश आणि ओडिशा राज्यांतील तत्सम कायद्यांचा संदर्भ देण्यात आला आहे. परंतु, अनेक माध्यम अहवालांमध्ये, हे कठोर कायदे कथित बेकायदेशीर क्रियाकलापांना रोखण्यात अपयशी ठरतात, हे पुरेसे सिद्ध झाले आहे.

त्याऐवजी, असंतोष कसा गुन्हेगार ठरवला जातो आणि संघर्षग्रस्त भागातील सरकारच्या दडपशाही उपायांचे साक्षीदार असलेल्या पत्रकारांवर या कायद्यांनुसार आरोप लावले जातात आणि अटक केली जाते, याचे स्पष्ट पुरावे आहेत. हे स्पष्टपणे "संदेशवाहकाला मारण्याच्या्या" मोठ्या सिंड्रोमचा भाग आहे.

महाराष्ट्रातील नागरिकांना, ज्यांचा सामाजिक सुधारणा आणि भक्ती संप्रदाय, संतांपासून फुले, शाहू महाराज आणि आंबेडकर यांच्यापर्यंतच्या असंतोषाचा दीर्घ आणि गौरवशाली इतिहास आहे, त्यांना राज्याच्या अशा अनावश्यक आणि अविवेकी बाबींना सामोरे जावे लागणे ही इतिहासाची क्रूर विडंबना आहे.

थोडक्यात, महाराष्ट्र विशेष सार्वजनिक सुरक्षा विधेयक, २०२४ च्या तरतुदी असंवैधानिक, अतिव्याप्त, मनमानी आणि मूळतः गैरवापरास परवानगी देतात, असा आमचा विश्वास आहे आणि आम्ही ठामपणे सांगतो.

आम्ही प्रस्तावित विधेयक पूर्णपणे नाकारतो आणि महाराष्ट्र विशेष सार्वजनिक सुरक्षा विधेयक, २०२४ (विधानसभा विधेयक क्रमांक ३३, २०२४) मागे घेऊन महाराष्ट्राच्या लोकशाही मूल्यांसाठी आणि पुरोगामी चारित्र्यासाठी आपली बांधिलकी जाहीर आणि स्थापित करण्याचे आवाहन राज्य सरकारला करतो.

Sd/-
इंदर कु मार जैन
महासचिव